

Nr 180

Av herr **Carlshamre**, om tandvårdsförsäkring för ålderspensionärer.

(Lika lydande med motion nr 136 i Första kammaren)

Genom beslut av den 1 december 1961 bemyndigade Kungl. Maj:t statsrådet och chefen för socialdepartementet att tillsätta en utredning för att göra en översyn av sjukförsäkringslagstiftningen. I utredningens uppdrag ingick bl. a. att undersöka förutsättningarna för en utvidgad rätt till ersättning från sjukförsäkringen för kostnader för tandläkarvård. I december 1964 framlade man förslag om genomförande av en allmän tandvårdsförsäkring.

I det påföljande remissarbetet framfördes från flertalet håll vikten av att en sådan reform genomfördes. I avvaktan på en särskild utredning angående folktandvårdens organisation samt på grund av det dåvarande statsfinansiella läget bordlades emellertid frågan tills vidare. Detta torde med stor säkerhet medföra ett flerårigt uppskov med införandet av en allmän tandvårdsförsäkring.

Redan under remissbehandlingen framhölls från flera håll, bl. a. från tandläkarorganisationerna, möjligheterna att öppna tandvårdsförsäkringen successivt för olika grupper medborgare. Detta var bl. a. betingat av vikten av att kunna bedöma vilken efterfrågeökning och därmed vilka resurskrav införandet av en tandvårdsförsäkring framkallar. Man skulle vidare härigenom få möjlighet till att göra vissa ekonomiska bedömningar.

Inom vissa kategorier av vår befolkning är behovet av tandvård mycket stort, samtidigt som deras ekonomiska resurser ofta är så begränsade, att en dylik förtur till försäkring måste anses väl försvarbar. Den ena av dessa grupper är ungdomarna. Lösningen av deras tandvårdsproblem måste emellertid ses i intimt samband med folktandvårdens och militärtandvårdens framtida organisation, vilka båda frågor f. n. är under utredning av 1967 års folktandvårdssakkunniga. Denna grupp bör därför av utredningstekniska skäl anstå tills vidare. Den andra stora gruppen, som uppfyller förutsättningarna både beträffande vårdbehov och ekonomi, är folkpensionärerna. Medelbruttoinkomsten för dessa utgjorde enligt senast tillgängliga statistik endast ca 9 000 kronor per år. Det är uppenbart att några nämnvärda kostnader för tandvård inte kan rymmas inom en så trång budget.

Samtidigt kan man konstatera att det hos folkpensionärerna finns en stor, latent tandvårdsefterfrågan. Enligt en intervjuundersökning, utförd vid socialmedicinska institutionen i Uppsala och publicerad i 1961 års sjukförsäkringsutrednings betänkande (SOU 1965:4), framgår att inte mindre än 65 till 70 % av folkpensionärerna helt saknar egna tänder. Totala antalet protesbärare bland folkpensionärerna

utgjorde då mellan 75 och 80 %. Någon förbättring av folkpensionärernas tandstatus sedan dess torde med största sannolikhet inte ha inträffat.

Sjukförsäkringsutredningens statistikdelegation har ansett att helproteser bör förnyas ungefär vart femte år, en siffra som i stort sett bekräftas av företrädare för protetiken vid tandläkarhögskolorna. För att belysa den dolda vårdefterfrågan förtjänar nämnas att beräkningar rörande det årliga antalet protesbehandlingar i landet tyder på att äldre människor genomsnittligt förnyar sina proteser ungefär vart 15–20:de år. Härigenom hinner många gånger oreparabla skador uppkomma på det underliggande käkbenet. Härtill kommer att munhålan speciellt i höga åldrar i icke så få fall utgör platsen för elakartade tumörer. Dessa kan oftast behandlas med god utsikt till framgång, under förutsättning att de upptäcks tidigt. Enligt uppgifter från karolinska sjukhuset svarar tandläkare i mycket stor utsträckning för inremittering till specialvård av dessa tumörfall. För det fysiska och psykiska välbefinnandet slutligen är välfungerande tandproteser av mycket stor betydelse.

Beträffande de äldres tandvårdsfrågan finns inga tekniska hinder att tillfredsställande möta den redan nu. Försäkringen skulle administrativt kunna knytas an till den redan befintliga rätten till ersättning för tandvård åt blivande och nyblivna mödrar.

Den för denna förmån tillämpade taxan (SFS 515/1962), som trädde i kraft den 1 januari 1963, baserades på kostnadsberäkningar från åren 1961 och 1962 utförda inom riks-försäkringsverket. Med hänsyn till de kostnadsstegringar, som inträffat sedan dess, och det förhållandet, att mödratandvårdstaxan redan från början på grund av bristfällig statistik kom att ligga lägre än den genomsnittliga arvodesnivån, synes det mig svårt att här redovisa ett konkret förslag. Jag anser dock att kostnaden inte kan bli av sådan storleksordning, att den skulle lägga hinder i vägen för ett mycket snart införande av rätt till ersättning för tandvård till ålders- och förtidspensionärer. Jag föreslår därför att Kungl. Maj:t får i uppdrag att snarast utreda och framlägga förslag i denna fråga.

Med stöd av det anförda hemställs,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt utreda och föreslå införande av tandvårdsförsäkring för ålderspensionärer.

Stockholm den 19 januari 1968

Nils Carlshamre (h)